

**'Direct en dichtbij':
effectieve zorg voor jeugd**

'Direct en dichtbij': effectieve zorg voor jeugd

Een belangrijk knelpunt in de huidige situatie is dat veel kinderen met problemen te snel worden doorverwezen naar gespecialiseerde zorg voor jeugd, waardoor er lange wachtlijsten ontstaan. Preventieve hulp in een vroegtijdig stadium is meer dan gewenst om dit te voorkomen. De mogelijkheden zijn er, in de vorm van preventie, lichte hulp en ondersteuning van gezinnen met prenatale zorg, kraamzorg, jeugdgezondheidszorg, opvoedingsondersteuning en thuisbegeleiding. Dit aanbod wordt onvoldoende benut. ActiZ pleit ervoor dit te verbeteren.

Doeltreffende zorg voor jeugd is volgens ActiZ gebaseerd op drie pijlers, die goed op elkaar aan moeten sluiten:

- problemen voorkomen door de gezonde jeugd gezond en veilig te houden;
- problemen vroegtijdig signaleren en snel en dichtbij zorg bieden;
- indien noodzakelijk snel en direct verwijzen naar gespecialiseerde hulp.

Een effectieve oplossing voor de toenemende problemen van kinderen en gezinnen begint volgens ActiZ met meer aandacht voor preventie en vroege ondersteuning. Cruciaal daarbij is een goede samenwerking, afstemming en uitwisseling tussen alle partijen die met jeugd werken, zodat scherp wordt welke vraag het best en het snelst door wie kan worden opgepakt. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) speelt hierin een belangrijke rol. Deze Centra moeten verder worden ontwikkeld. En er is voor een vloeiend continuüm van zorg voor jeugd een stelsel nodig met meer prikkels voor preventie.

Kortom, voor deze oplossingsrichting is nodig:

- laagdrempelige toegankelijke hulp dicht bij huis (CJG);
- direct verwijzen vanuit het CJG (vermindering bureaucratie en administratieve lasten);
- één financieringsstelsel voor preventieve en ambulante zorg: meer prikkels voor preventie.

Aanbod zorgorganisaties

Zorgorganisaties bieden een breed palet aan preventie, lichte hulp en ondersteuning van gezinnen, ondermeer in de vorm van jeugdgezondheidszorg met zeer goed bezochte consultatiebureaus. Thuiszorg is ingebed in de wijk, vertrouwd en dichtbij. Dit preventieve en ondersteunende aanbod kan meer dan tot nu toe ingezet worden en daarmee bijdragen aan een betere start voor kinderen.

1. Gezonde jeugd veilig en gezond houden

Preventieve programma's, opvoedingsondersteuning, lichte hulp en ambulante zorg voorkómen problemen. De methodieken hiervoor zijn beschikbaar en de zorgorganisaties kunnen ze inzetten. Zorgorganisaties kunnen en willen deze instrumenten intensiever benutten, zodat er minder behoefte is aan gespecialiseerde (curatieve) zorg voor jeugd. Door een prenataal contactmoment in te bouwen in de Jeugdgezondheidszorg (JGZ), kan er nog eerder samen met de zwangere gekeken worden of alles goed is voorbereid voor de komst van het nieuwe kind. Bij eventuele risico's of onveilige situaties kan dan al voor de geboorte actie worden ondernomen. Nu al kunnen zorgorganisaties met opvoedcursussen, themabijeenkomsten en inloopochtenden ouders de mogelijkheid bieden om hun sociale netwerken te versterken en te verbreden. Het organiseren van informele sociale steun is een public health benadering van opvoedingssteun. De opvoedprogramma's van zorgorganisaties versterken de kracht van gezinnen en leren ouders om hun problemen zelf op te lossen (empowerment), zijn bewezen effectief en horen voor alle kinderen en ouders toegankelijk te zijn, in heel Nederland.

2. Tijdige, laagdrempelige zorg dichtbij

Voor bereik, vroegsignalering en vroeginterventie is het van belang dat preventie, lichte hulp en ambulante zorg laagdrempelig, dichtbij en direct aangeboden worden. Zorgorganisaties bieden deze zorg in goede samenwerking met diverse partners. Ze kunnen voorzien in zorg aan kinderen en hun ouders in de directe leefomgeving, op plaatsen waar ouders komen: consultatiebureau, school, CJG, huisarts. Innovatieve opvoedprogramma's als Triple P, Samen Starten, Stevig Ouderschap en Video Interactie Begeleiding zijn beschikbaar en kunnen door alle gemeenten ingekocht worden; dit gebeurt nog lang niet overal.

De JGZ bereikt alle kinderen en kan vroegtijdig signaleren als er bij een kind of in het gezin iets mis dreigt te gaan. JGZ helpt dus voorkomen dat kinderen zich tot risicojeugd ontwikkelen. Dat gebeurt onder meer met gezondheidsonderzoek, voorlichting en advies en extra begeleiding (huisbezoeken) bij risico's en problemen. De JGZ kan ook nieuwe, meer uitgebreide pakketten bieden, zoals voor kinderen van moeders met een postnatale depressie (Baby extra), voor ouders van drugsverslaafde kinderen en voor 'hoog risico'-tienermoeders (Voorzorg). De overbrugging tussen JGZ en gespecialiseerde hulp kan opgevuld worden met nieuwe programma's die de kracht van het gezin versterken. De thuisbegeleiding die zorgorganisaties bieden, is bij uitstek gericht op empowerment van gezinnen die de grip op het dagelijks leven kwijt zijn. Thuisbegeleiding staat de ouders bij en leert hen het veelal chaotische gezin weer zelf te managen.

3. Zicht op alle kinderen

Om te voldoen aan de maatschappelijke opdracht van het bewaken en bevorderen van een gezonde en veilige ontwikkeling van kinderen, zorgt de JGZ dat alle kinderen in beeld zijn. Door alle kinderen regelmatig te zien, werkt de JGZ niet stigmatiserend. De JGZ maakt een inschatting van de draagkracht en de draaglast van gezinnen en gaat na of er extra hulp nodig is. Sommige gezinnen hebben een ongezonde of onveilige en soms zelfs voor kinderen gevaarlijke leefstijl. Bepaalde levensomstandigheden, zoals werkloosheid, echtscheiding, psychiatrische problematiek, verslaving, armoede en vaak een combinatie van deze zaken, maken de draaglast om een kind op te voeden groot. Deze gezinnen hebben hulp nodig.

Extra aandacht is nodig voor kwetsbare groepen: mensen die niet snel zelf om hulp vragen, maar deze wel hard nodig hebben. Voor dergelijke groepen werkt de JGZ outreachend, bijvoorbeeld door ze thuis op te zoeken in hun eigen omgeving.

Wat is hiervoor nodig?

1. Laagdrempelige toegankelijke hulp dicht bij huis: CJG

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is resp. moet het eerstelijnscentrum worden voor jeugd en zich ontwikkelen als ruggengraat en schakelpunt van de zorg voor jeugd. Het CJG is het eerste aanspreekpunt en wegwijzer voor gezinnen. Het heeft generalistische kennis over gezondheid, ontwikkeling, opgroeien en opvoeden. Het CJG versterkt de kracht van gezinnen met preventie, opvoedingsondersteuning, vroegsignalering en lichte hulp programma's. Het CJG is toegankelijk voor iedereen en staat midden in de wijk. De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) is een natuurlijk onderdeel in elk CJG. De ontwikkeling van CJG's moet worden doorgezet en versterkt.

2. Direct verwijzen naar gespecialiseerde zorg voor jeugd

Een soepele 'overgang' van JGZ naar gespecialiseerde vormen van jeugdzorg waar dat nodig is, is cruciaal, zodat gezinnen niet van het kastje naar de muur gestuurd worden of onnodig lang moeten wachten op hulp. Daarom moet het mogelijk worden dat de JGZ (jeugdarts) ernstige problemen

direct doorverwijst naar gespecialiseerde jeugdzorg. Daarvoor moet de vertragende indicatiestelling vervallen (huisartsenmodel). De overdracht kan, conform het Gronings model, verlopen via een eenvoudig overdrachtsformulier. De ICT-systemen moeten goed op elkaar aansluiten.

3. Eén financieringstelsel voor preventieve en ambulante zorg

Voor een 'vloeiend' traject van preventie, ondersteuning en behandeling is er één financieringssysteem nodig voor preventieve hulp en ambulante gespecialiseerde zorg voor jeugd. Dat geeft de noodzakelijke positieve prikkel aan het inzetten van preventie en lichte hulp, direct en dicht bij huis: degene die investeert in preventie plukt er ook de vruchten van doordat een beperkter beroep op gespecialiseerde zorg nodig is. Op die manier wordt een vloeiend preventief, ondersteunend en behandelend traject geboden, met focus op preventie.

Kortom:

ActiZ ziet mogelijkheden voor betere en effectievere zorg voor de jeugd door het stimuleren van preventie en vroeginterventie. Dat kan beter van de grond komen door de ontwikkeling van de CJG's door te zetten, een directe verwijzing naar gespecialiseerde zorg mogelijk te maken, en preventieve hulp en ambulante gespecialiseerde zorg en behandeling in één financieringskader onder te brengen. Meer prikkels voor preventie en vroeginterventie, leidt tot zorg direct en dichtbij!

Contactpersonen:

Directeur ActiZ

Aad Koster

directiesecretariaat@actiz.nl

tel. 030 273 9499 of 030 273 9756

Manager Branchebelang, Ondernemerschap en Jeugd

Frank Bluiminck

f.bluiminck@actiz.nl

tel. 030 273 9774

Beleidsmedewerkers

Inge Steinbuch

i.steinbuch@actiz.nl

tel. 030 273 9377

Jacqueline de Vries

jacqueline.de.vries@actiz.nl

tel. 030 273 9365

UTRECHT, DECEMBER 2009

actiz
organisatie van zorgondernemers